

Viešieji pirkimai ir žiedinė ekonomika

Arūnė Andrulionienė

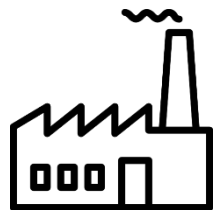
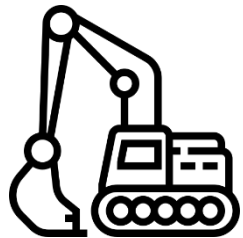
Viešųjų pirkimų tarnybos

Metodinės pagalbos skyriaus vyresnioji patarėja

Nuo linijinės ekonomikos...

14 t / 1 europiečiui

5 t / 1 europiečiui

... iki žiedinės ekonomikos

Sąvokos

VP – procesas, kai valdžios institucijos ir viešieji subjektai siekia įsigyti prekių, paslaugų ar darbų.

***Žalieji VP** – procesas, kai valdžios institucijos siekia įsigyti prekių, paslaugų ir darbų, kurie **per visą savo gyvavimo ciklą daro mažesnę poveikį aplinkai**, lyginant su kitomis tokios pat paskirties prekėmis, paslaugomis ir darbais, jei būtų perkami.*

Žiediniai VP** – procesas, kai valdžios institucijos siekia įsigyti prekių, paslaugų ir darbų, kurie **prisideda prie energijos ir žaliavų ciklo uždarymo tiekimo grandinėje, mažinant ir, geriausiu atveju, išvengiant neigiamo poveikio aplinkai ir taršos per visą gyvavimo ciklą.

Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija

Ekonominės priemonės <...>:

*„ 94.5. **žalieji viešieji pirkimai**. Skatinama žaliųjų viešųjų pirkimų sistemos plėtra. Pasiesti, kad viešųjų pirkimų būdu įsigyjant didelį poveikį aplinkai darančias prekes, paslaugas ir darbus, būtų taikomi žaliųjų pirkimų kriterijai.*

Taip bus skatinamas tausūs gamtos išteklių naudojimas, produktų antrinis panaudojimas ir perdirbimas, didesnis atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas, aplinkosaugos technologijų plėtra, didinama aplinką tausojančių prekių, paslaugų ir darbų pasiūla“

2017-2020 m. ŽVP tikslai

Ko siekiama

(Žaliųjų kriterijų taikymas skaičiuojant pagal skaičių ir pagal vertę*)

2017 m. $\geq 45\%$

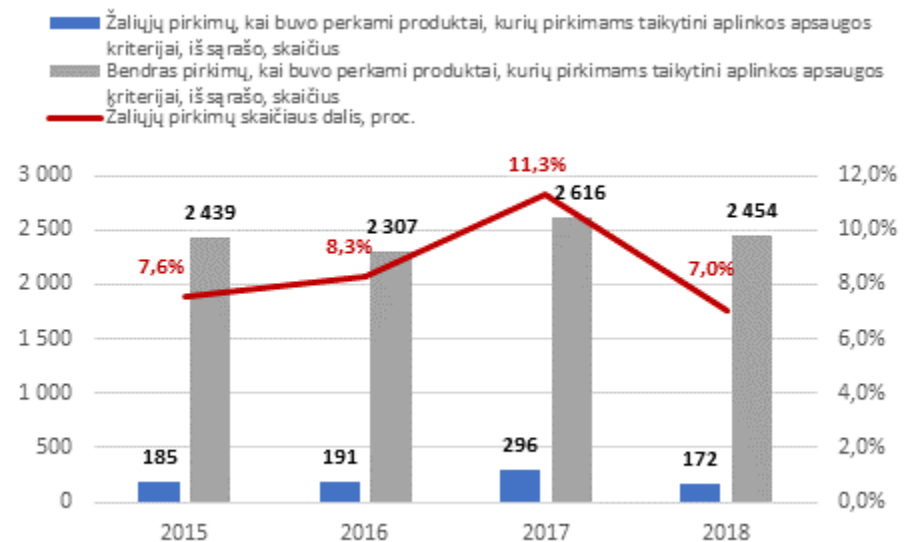
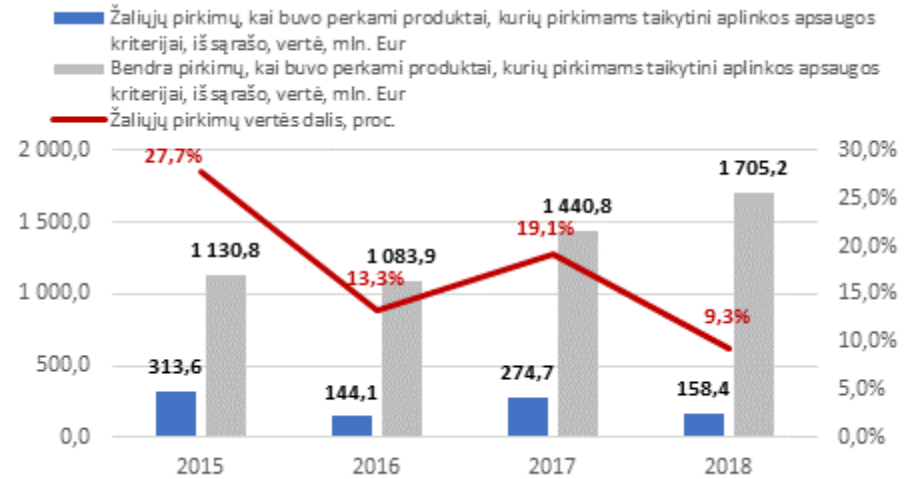
2018 m. $\geq 45\%$

2019 m. $\geq 50\%$

2020 m. $\geq 50\%$

*LRV 2010 m. liepos 21 d. nutarimas Nr. 1133

Realybė:

Kada Lietuvoje pirkimas laikoma ŽVP?

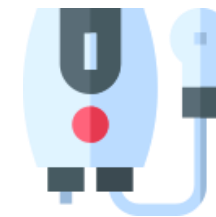
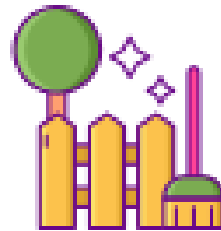
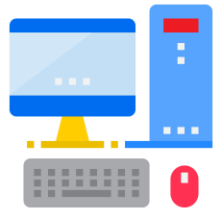
ŽVP – toks pirkimas, kai pirkimo vykdytojas įrašo **visus** tinkančius pirkimo objektui **minimalius** Aplinkos ministerijos nustatytus **aplinkos apsaugos kriterijus** į pirkimo dokumentus, pasirinkdamas prekes, paslaugas ir darbus ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliose ar visose produkto būvio fazėse, taip skatindama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų.

**Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus taikymo tvarkos aprašas*

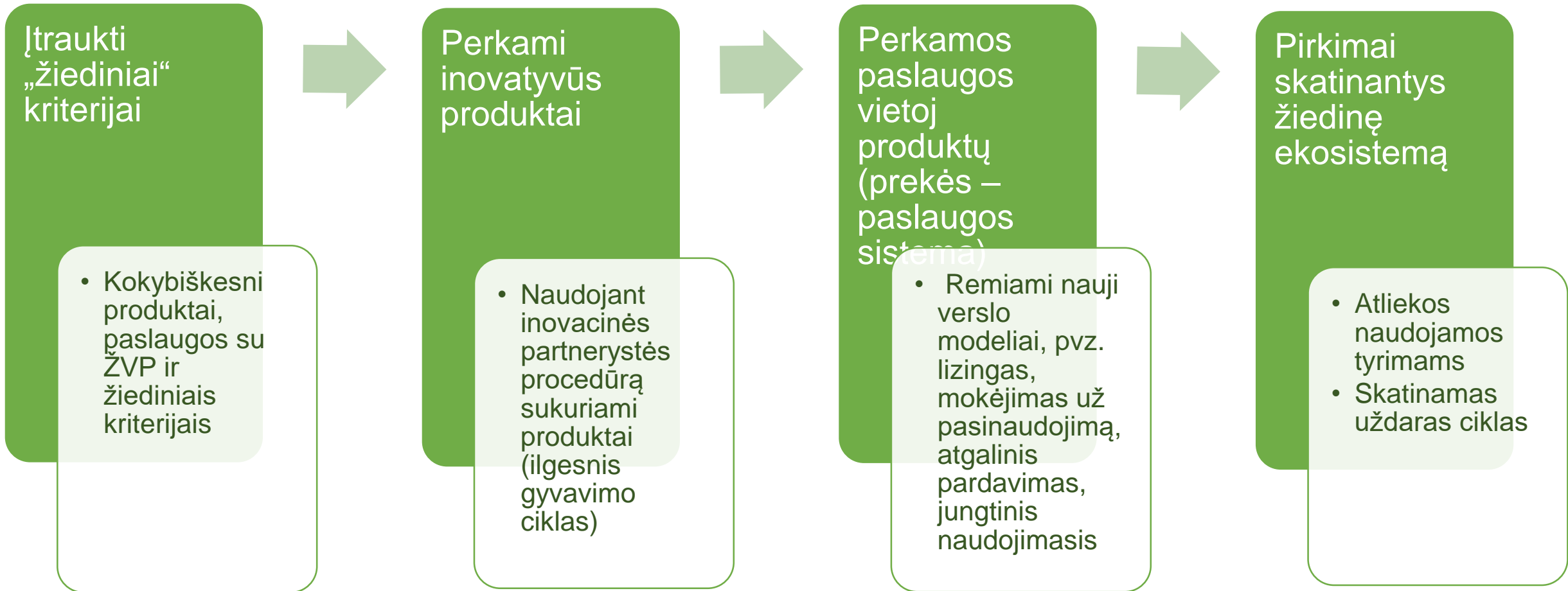
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4B60A8C9678B/asr>

ŽVP kriterijai

Skirtingi požiūriai į žiedinius VP

Žiedinių VP modeliai

Sisteminis lygis

- Produkto-paslaugos sistema
- VPSP (angl. PPP)
- Bendradarbiavimas su kitomis PO dalinantis ir pakartotinai naudojant
- Nuoma, lizingas
- Gražinimo tiekėjui sistema apimanti pakartotinį naudojimą, perdirbimą, atnaujinimą ir perdarymą

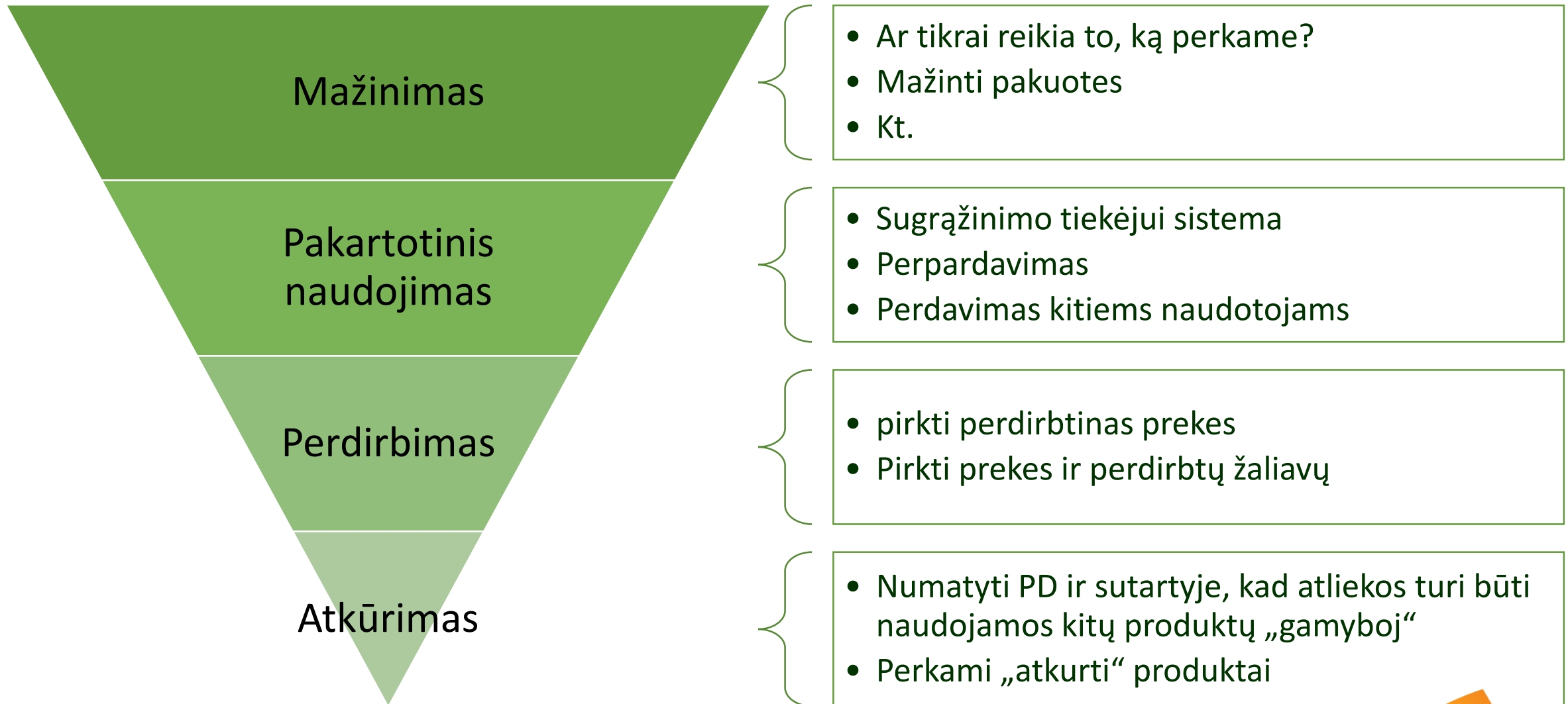
Tiekėjo lygis

- Gražinimo tiekėjui sistema
- Lengvai išardomo dizaino gaminiai
- Galimybė remontuoti tipinius produktus
- Galimybė perduoti naudoti / parduoti kitiems
- Vidinis pakartotinis naudojimas

Produkto lygis

- Identifikuotinos produkto medžiagos
- Netinkamas naudojimui produktas gali būti lengvai išardomas
- Pagamintas iš perdirbamų žaliavų
- Žaliavų efektyvumas ir viso naudojimo kaštai
- Pagamintas iš perdirbtų medžiagų

Žiedinių VP hierarchija

Žiedinių pirkimų sutarčių tipai

Produkto- paslaugos sistema

Produkto nuosavybė
lieka pardavėjui,
pirkėjas moka už
naudojimasi arba
pagal gautą naudą

Pardavimo ir išpirkimo sutartis

Pardavėjas
įsipareigoja išpirkti
produktą ir užtikrinti
optimalų vertės
išlaikymą per
pakartotinį naudojimą

Pirkimo ir perpardavimo sutartis

Į sutartį įtraukiama
trečioji šalis, kuri
išpirks produktą, jį
pakartotinai naudos,
perdirbs ar atkurs

Galimi verslo modeliai

Žiediniai produktai (pvz. pagaminti naudojant atsinaujinančią energiją, biologiškai yrančias žaliavas ir pan.)

Atsinaujinantys ištekliai (pvz. atliekų pavertimas energija, pvz. Biodegalai, C2C koncepcija)

Produkto gyvavimo ciklo prailginimas (žiedinis dizainas, taisymas, garantinis aptarnavimas, atnaujinimas, perpardavimas, ir pan.)

Dalinimosi platforma (bendras naudojimas, prieiga, nuosavybė, paslaugos)

Produktas kaip paslauga (lizingas, nuoma, mokestis už pasinaudojimą, narystės mokestis ir pan.)

Kaip? Kur? Kada?

